เรื่อง ข่อย

รายละเอียด

ข่อย (Siamese Rough Bush, Tooth Brush Tree) เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ที่มีชื่อเรียกตามท้องถิ่นต่างๆ เช่น ภาคเหนือเรียกกักไม้ฝอย ภาคอีสานเรียกส้มผ่อ ภาคใต้เรียกขันตา หรือขรอย ส่วนจังหวัดเลยเรียกส้มพอ จังหวัดกาญจนบุรีเรียกตองขะแน่ และเขมรเรียกสะนาย เป็นต้น ซึ่งมีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในไทย

ลักษณะทั่วไปของข่อย

สำหรับต้นข่อยนั้นเป็นไม้ยืนต้น โดยมีความสูงของลำต้นประมาณ 5 – 15 เมตร เปลือกต้นสีเทาอ่อนๆ และขรุขระบ้างเล็กน้อยจะแตกเป็นแผ่นบางๆ อีกทั้งรอบลำต้นข่อยนี้จะมียางขาวๆ ข้นๆ ไหลซึมออกมาด้วย โดยกิ่งและก้านนั้นจะค่อนข้างงอ และแตกกิ่งก้านมากเป็นพุ่มทึบ และบริเวณรอบๆ ลำต้นจะมีปุ่มหรือเป็นร่องหรือเป็นพูขึ้นได้ทั้งแบบเดี่ยวและเป็นกลุ่ม ขยายพันธุ์โดยการใช้รากปักชำ ส่วนใบนั้นเป็นใบเดี่ยวขนาดเล็กเรียงแบบสลับ รูปทรงรี เนื้อใบหนาและกรอบสีเขียว ปลายใบแหลม โคนสอบ ขอบหยัก ซึ่งดอกของต้นข่อยนี้จะออกเป็นช่อออกตามซอกใบและปลายกิ่ง และผลข่อยนั้นจะเป็นลูกทรงกลมคล้ายไข่สีเขียว เมื่อแก่จัดจะมีสีเหลืองให้รสหวานอร่อย

ประโยชน์และสรรพคุณของข่อย

ใบ – ซึ่งสามารถนำไปชงน้ำร้อนดื่มเพื่อช่วยระบาย หรือบำรุงธาตุ แก้ปวดเมื่อย ขับผายลม แก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ รวมทั้งช่วยแก้อาการปวดท้องจากประจำเดือน และยังสามารถนำไปตำผสมข้าวสารคั้นน้ำดื่มครึ่งถ้วยชา ช่วยให้อาเจียนเพื่อถอนพิษยาเมายาเบื่อ หรืออาหารแสลง ให้รสเมาเฝื่อน

เปลือกต้น – ใช้หุงเป็นน้ำมันเพื่อทาหัวริดสีดวง ช่วยแก้อาการปวดฟัน หรือรำมะนาด ทำให้ฟันแข็งแรง รวมทั้งช่วยดับพิษทั้งในกระดูกและเส้น และแก้โรคเรื้อน พยาธิผิวหนัง ตลอดจนช่วยดับพิษต่างๆ และแก้มะเร็ง ให้รสเมาฝาดขม

กระพี้ – ช่วยแก้มะเร็ง และพยาธิ หรือฝนกับน้ำปูนใสแก้ผื่นคัน ให้รสเมาฝาดขม

เยื่อหุ้มกระพี้ – ขูดออกมาเพื่อใช้เป็นยาสูบแก้อาการริดสีดวงจมูก ให้รสเมาฝาดเย็น

ราก – ช่วยในการรักษาบาดแผล ให้รสเมาฝาดขม

เปลือกราก – ใช้บำรุงหัวใจ (พบมีสารบำรุงหัวใจมากกว่า 30 ชนิด) ให้รสเมาขม

The Office Of Academic Resource Information And Technology

ลูก – เป็นยาอายุวัฒนะ ช่วยบำรุงธาตุ แก้กระษัย แก้ลม และขับลมจุกเสียด ให้รสเมาหวานร้อน

เมล็ด – เป็นยาอายุวัฒนะ ช่วยขับผายลม และบำรุงธาตุเจริญอาหาร รวมทั้งอาการท้องอืดท้องเฟ้อ แก้อาการโลหิตและลม ให้รสเมามันร้อน

นอกจากประโยชน์ของสรรพคุณทางยาจากต้นข่อยแล้ว ผู้คนยังนิยมนำมาใช้สอยเพื่อปลูกไว้ใช้ประโยชน์ในด้านไม้ประดับเป็นหลักอีกด้วย นับเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์มากอีกชนิดหนึ่งเลยทีเดียว

คำสำคัญ : ข่อย

ที่มา : กมลทิพย์ ประเทศ และคนอื่นๆ. (2543). การสำรวจพรรณไม้ในอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2018-02-13

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=70&code_db=610010&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology